

Základní integrovaný blok ŠVP: SVÁTEČNÍ CHVÍLE

Konkrétní integrovaný blok TVP: HODY, HODY, DOPROVODY

Pohádka: O zeleném vajíčku - E. Petiška

Vlastní činnosti:

Řízené:

- poslech pohádky, seznámení a nácvik velikonočních koled
- seznámení – symboly Velikonoc – lidové tradice
- HPH-„Na ovečky“, „Na kuřátka“, „Na zajíčky“
- PH - „Zaječí pelíšky“ – početní představy 1-6 (o 1 méně, více)
- IT – JARO – charakteristické znaky jarního období – početní představy
- jarní louka-koláž – ovečky (práce s barvou, lepidlem)
- obrazový materiál - „Roční období“ – popletené obrázky

Samostatné:

- omalovánky k tématu - pečlivost a vytrvalost
- stříhání, lepení – velikonoční dekorace
- společenské hry – upevňování pravidel
- Logiko – Jaro- samostatné plnění úkolů
- modelování – pečeme na velikonoční svátky
- dětské časopisy a knihy – rozhovor nad obrázky

Lidská práva:

MÁŠ PRÁVO MÍT TO, CO POTŘEBUJEŠ K ŽIVOTU.

5 ● Velikonoční symboly a jejich význam

Lidová symbolika má své výrazové prostředky.

Mezi symboly ŽIVOTA, SVĚTLA, ZDRAVÍ A ŠTĚSTÍ patřily:

zelený strom, zelená ratolest, červené jablko, plné vejce, svíce, kynuté pečivo, červená barva, pestré tkaniny.

SYMBOLY HOJNOSTI, PLODNOSTI, BOHATSTVÍ:

hrách, čočka, sušené ovoce, sušené houby, obilí, makovice, ořechy.

Symboly OCHRANY LIDÍ, DOBYTKA, STAVENÍ, POLÍ:

chléb, česnek, cibule, sůl, med, černý kmín, trny, trnitý prut, čaromocné byliny, svěcené ratolesti, svěcené pokrmy, červená barva.

Symboly SMRTI, ZMARU, POHANY:

vymláčená sláma, prázdné skořápky, vejce prázdná, bílá, ulity hlemýžďů, přelomená svíce, bílá barva.

Pomlázka

Krajové výrazy pro tuto neodmyslitelnou součást velikonočního veselí jsou také *mrskačka* (Zlínsko), *mrskut* (Haná, Valašsko), *šmigrust* (Slezsko), *šmekrust* (severní Morava) a také *tatar*, *žíla*, *binovačka*, *houdovačka*, *dynovačka*, *korbáč*, *kančák*, *konak*, *čugar*, *šibák*, *rocůk*, *šlaháčka*.

Původ názvu:

Slovo „pomlázka“, dříve používáno „pomládka“, vychází z původního názvu „omládka“. Tento termín se ještě v dnešní době používá na Kyjovsku pro odnože rozmarýny, které jsou určeny k rozmnožování rostliny.

Výroba pomlázky:

Nejlépe se hodí *urbové proutky*, protože jsou pružné a dostatečně dlouhé. Vypravit se na ně musíte podle toho, na jaké datum Velikonoce připadnou. Jsou-li v březnu, stačí je natrhat týden předem. Když jsou až v dubnu, tak je třeba proutí natrhat dva až tři týdny předem, aby nebylo příliš narašeno.

Potom se proutí *roztřídí podle délky a tloušťky*. Ty nejdelsí se nechávají na omotání rukojeti. Musí se připravit – „rozštípnout“ (prut se sevře mezi kolena, uprostřed se nařízne, roztrhne a pomalu, aby se nezničil, roztahuje).

Nejjednodušší pomlázka, kterou zvládnou i děti, je ze tří proutků. Složitější jsou pak ze čtyř a více proutků.

Největší zájem bývá o *čtyřhrannou pomlázku z osmi proutků*. Proutky svážeme v místě rukojeti na dvou místech režnou nití. Pak se rozštípnou proutek a omotá se rukojeť. Plete se tak, že se proutky rozdělí na čtyři pravé a čtyři levé prameny. Horní prut z pravé strany se proplete středem levého pramene a vrátí se jako spodní na pravou stranu. Horní z levé strany se proplete středem pravého pramene a vrací se zpět jako spodní na levou stranu. Takto střídavě se plete až do konce. Při pletení se musí proutí palcem ohýbat a vždy přimáknout.

Praktikování zvyku

Chlapci, muži šlehali děvčata a ženy svazkem živých, někdy narašených prutů anebo svazkem speciálně spletených prutů (pomlázka). Tyto pruty měly životadárnou, omlazující a uzdravující sílu, která přecházela šleháním na člověka nebo i dobytek. Proto si možnosti být vyšlehána každá dívka považovala a za „omlazení, svěžest, zdraví a krásu“ platila malovaným vajíčkem a někde barevnou stuhou, kterou uvázala na pomlázku.

Zvláště bohatě odměněný byl první koledník, který přinášel do domu štěstí. Jeho pomlázkou hospodyně šlehaly ve chlévě dobytek, aby se omladil.

Pomlázkové právo

Pro chlapce začíná o půlnoci z neděle na pondělí a v pondělí odpoledne je to už „ženské pomlázkové právo“, kdy ženy a dívky mohou oplácet šleháním zelenými pruty či upletenou pomlázkou anebo poléváním vodou.

Význam tradice

Na jaře, v době, kdy se probouzí nový život, se symbolem života staly některé stromy, u nichž se nejdříve probouzí míza. Jsou to bříza a všechny druhy jívky včetně vrby. Kult vrbového splétání proutků v pomlázky se dochoval do dnešní doby. Znásobením spletených proutků má vrba předat životadárnou sílu tomu, kdo je jí šlehnut.

Odměna koledníkům

V minulosti chodila na koledu především mládež a svobodná chasa. Odměnou jim byla vajíčka, kterých bylo oproti dnešní době mnohem více. S vajíčky nebo o vajíčka se potom hrály různé hry. Tato společenská část Velikonoc se odehrávala až v odpoledních hodinách.

Časy, kdy hlavní odměnou koledníkům byla výhradně vajíčka, skončily asi před 50 lety. Nová doba přinesla i jiné zvyky: pestřejší velikonoční stůl, bohatší koleda a také alkohol.

Beránek

Podle Bible byl obřadním pokrmem Židů před jejich odchodem z Egypta. Jako symbol čisté oběti je beránek předobrazem křesťanských Velikonoc a podobenstvím Spasitele.

Zajíček

V Bibli je zobrazován jako stvoření „maličké na Zemi, ale moudřejší nad mudrce“. Je symbolem chudoby, skromnosti a pokory, a také sebeobětování se pro druhé.

Zvyk, že velikonoční zajíček přináší čokoládová vajíčka, k nám přišel z Německa. K tomuto symbolu se váže pohanská pověst:

Bohyně Ostara, která každým rokem ukládá do země nové semě, pověřila zajíce, který má dlouhé nohy, a proto dobře a rychle běhá, a dlouhé uši, a proto umí naslouchat, aby jí přinesl ze vzdálené země nová semena.

Hlavním důvodem, proč byl tímto úkolem pověřen právě zajíc, je však to, že se zajíc dokáže obětovat pro druhé. Když ho např. honí pes a jsou dva zajíci, matou psa tím, že se střídají v běhu (jeden běží, druhý odpočívá). Často také matka zajčice odláká pozornost psa, aby zachránila mladé (sebeobětuje se).

Vajíčko

Vajíčko je nejstarší symbol plodnosti, úrody, nového, stále se opakujícího života a vzkříšení.

Bylo nalezeno už v hrobech z doby kamenné, v Egyptě jsou o něm zmínky v hieroglyfech v pyramidách. Skořápky obarvených vajec byly objeveny také u nás na slovanském

DEVĚT

Josef Kožíšek

Byla jedna slepička a ta měla devět kuřátek. Osmi říkala všelijak, deváté se jmenovalo Pipka. Kdykoli našla slepička zrnko a na kuřátka volala, osm se jich radovalo, deváté bylo smutné. Rmoutila se Pipka, že zrnko není vždy jenom její, a říkala: „Škoda, že je nás devět!“ A když navečer sešla se kuřátka kvočně pod křídla, osm se jich radovalo, deváté se neradovalo. Litovala Pipka, že se vzdychky nedostane na místečko nejteplejší, a myslila si: „Škoda, že je nás devět!“

Jednou šel kohoutek do Prahy na pouť a povídal: „Kikirihi, kuřátka! Dobře slepičku poslouchejte; přinesu vám z pouti sladkou krupičku!“ Osm kuřátek se těšilo, ale Pipka celý den vzdychala: „Škoda, že je nás devět! Kdybych byla sama, byl by celý kornoutek můj!“ I přemýšlela, jak by dostala všechnu krupičku sama. „Vím, co udělám,“ myslí si, „půjdu kohoutkovi naproti a kornoutek na něm vyloudím.“ Neřekla doma ani slůvka a vydala se na cestu.

Ale daleko nedošla. V zahrádce již nevěděla, kterou pěšinkou se chodí do Prahy. Ale zpíval tam na keři ptáček a toho se zeptala: „Milý ptáčku, tebe křídélka nosí po celém světě. Pověz mi, kudy do Prahy. Kohoutek je tam na pouti a přinese mi sladkou krupičku. Dám ti také zrnečko.“ A ptáček zazpíval: „Lililili!“ „Aha,“ myslí si Pipka. „Kolem lilií.“ Pospíchala na tu stranu, kde rostly lilie. Byl jich v zahrádce celý záhonek; ale včera hospodyně jednu vykopala a po

té zbyl v zemi důlek. Pipka nedávala pozor na cestu a buch!, spadla do důlku. Bědovala, naříkala, ale z důlku se nedostala.

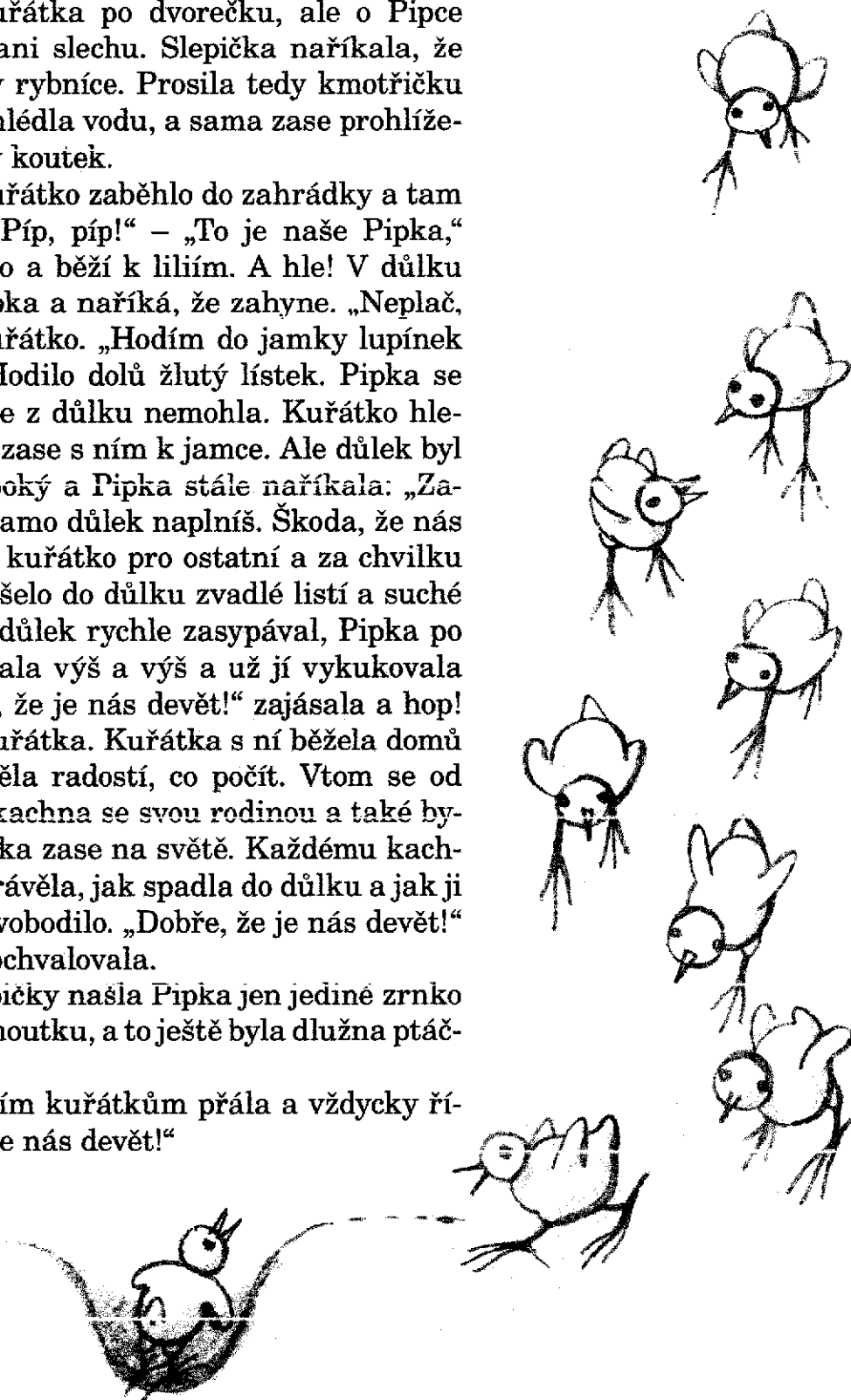
Zatím se kohoutek vrátil jinou stranou a nasypal kuřátkům sladké krupičky. Kuřátka zobají a kohoutek si je počítá. Když jich napočítal jen osm, ptá se starostlivě: „Kde je Pipka?“ Ale nikdo o ní nevěděl. I rozběhla se kuřátka po dvorečku, ale o Pipce nikde ani vidu, ani slechu. Slepíčka naříkala, že snad se utopila v rybníce. Prosila tedy kmotřičku kačičku, aby prohlédla vodu, a sama zase prohlížela ve dvoře každý koutek.

Zatím jedno kuřátko zaběhlo do zahrádky a tam někdo naříkal: „Píp, píp!“ – „To je naše Pipka,“ raduje se kuřátko a běží k liliím. A hle! V důlku sedí zmořená Pipka a naříká, že zahyne. „Neplač, Pipko!“ těší ji kuřátko. „Hodím do jamky lupínek a bude dobře!“ Hodilo dolů žlutý lístek. Pipka se naň postavila, ale z důlku nemohla. Kuřátko hledalo jiný lístek a zase s ním k jamce. Ale důlek byl pořád příliš hluboký a Pipka stále naříkala: „Zahynu dříve, než samo důlek naplníš. Škoda, že nás není víc!“ Běželo kuřátko pro ostatní a za chvíli osm zobáčků snášelo do důlku zvadlé listí a suché větvičky. Teď se důlek rychle zasypával, Pipka po násypu vystupovala výš a výš a už jí vykukovala hlavička. „Dobře, že je nás devět!“ zajásala a hop! vyskočila mezi kuřátka. Kuřátka s ní běžela domů a slepička nevěděla radostí, co počít. Vtom se od rybníka vracela kachna se svou rodinou a také byla ráda, že je Pipka zase na světě. Každému kachňátku Pipka vyprávěla, jak spadla do důlku a jak ji osm kuřátek vysvobodilo. „Dobře, že je nás devět!“ stále si přitom pochvalovala.

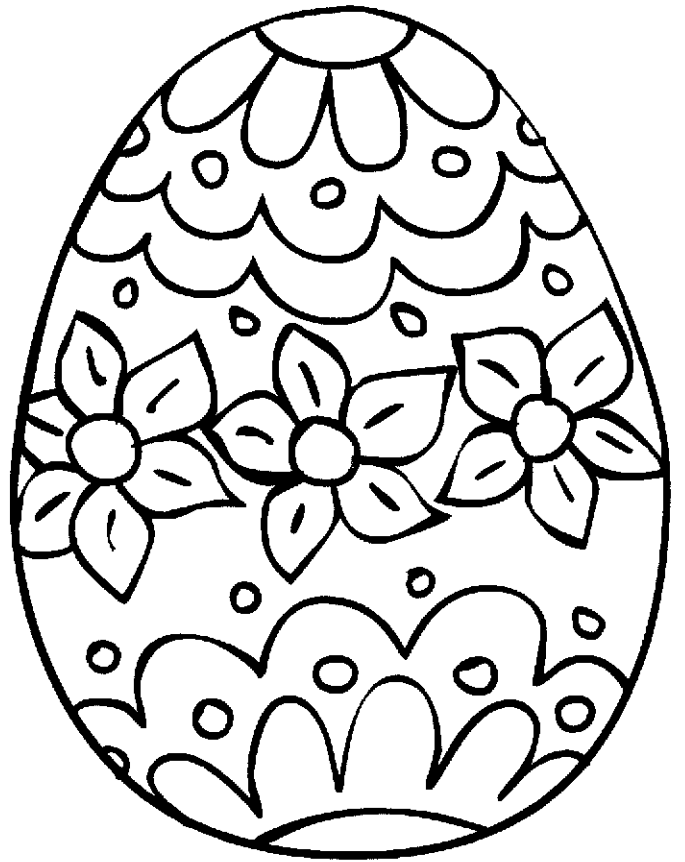
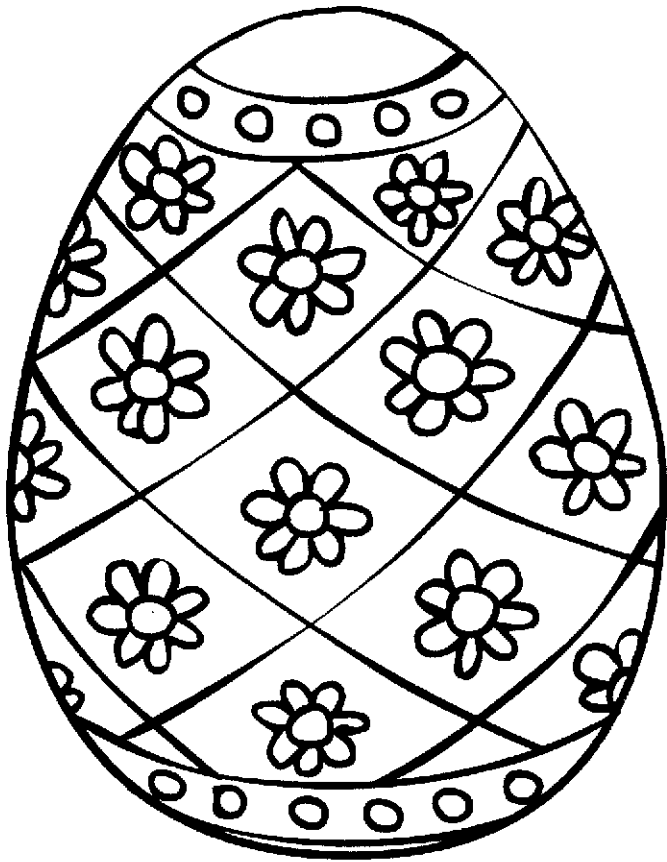
Ze sladké krupičky našla Pipka jen jediné zrnko v pohozeném kornoutku, a to ještě byla dlužna ptáčkoví.

A přece ostatním kuřátkům přála a vždycky říkala: „Dobře, že je nás devět!“

Na výsluní

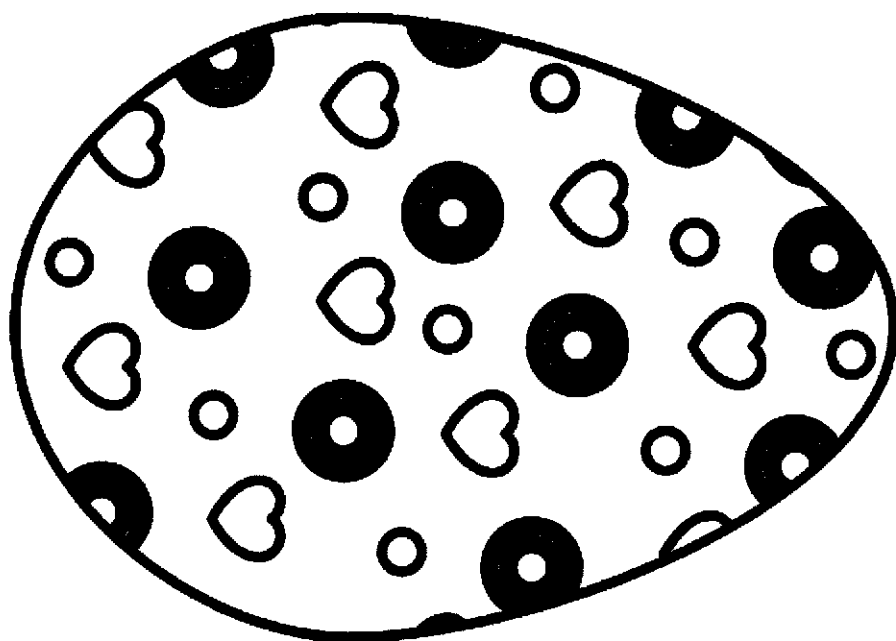
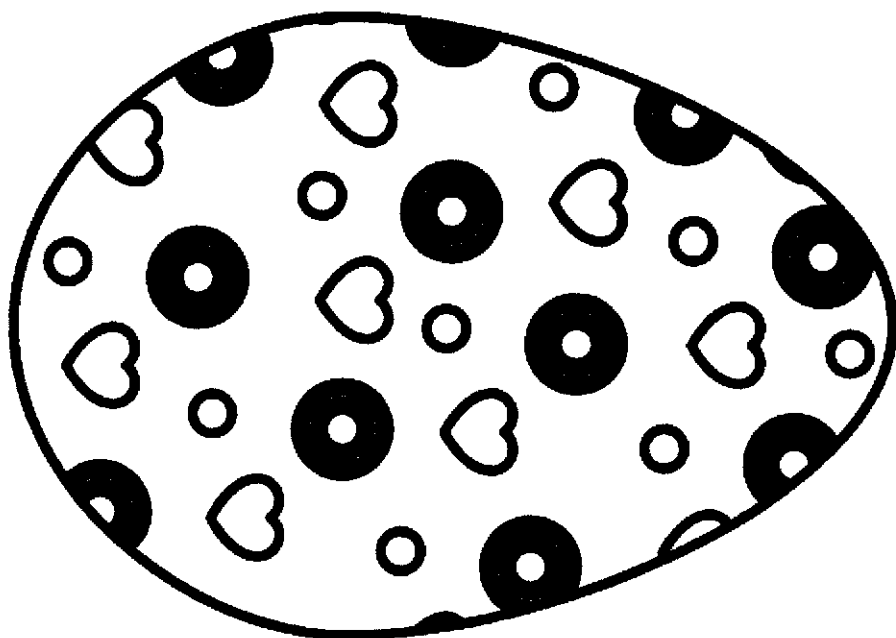

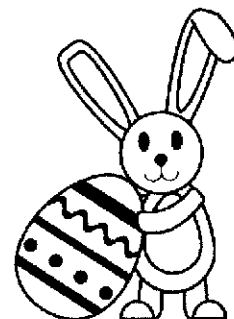
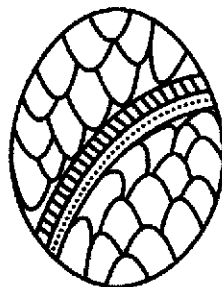
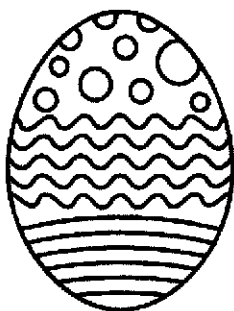
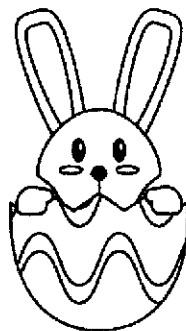
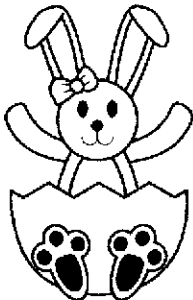
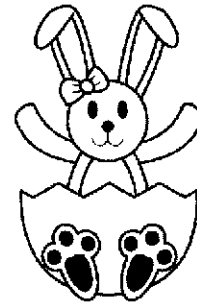
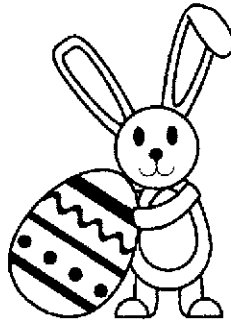
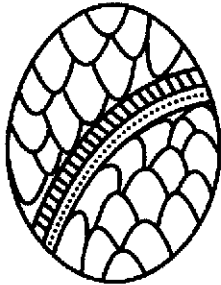
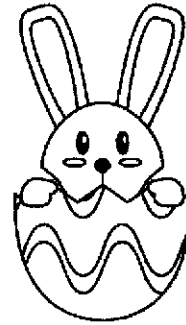
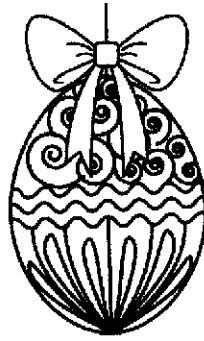
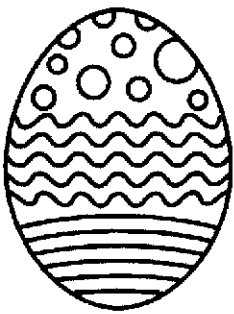

Náš tip! Vajíčka si můžete vystříhnout, nalepit na špejle a poté zapíchnout do květináče jako dekorace :-)

Vybarvi, vystřihni a slep k sobě. Můžeš vlepit špejli nebo provázek na pověšení.

Stejné obrázky spoj nebo vybarvi stejnou barvou.

IB: HODY, HODY, DOPROVODY

Co umí teplo?

Pomůcky: žehlička, zbytky voskovek, kancelářský papír

Postup:

1. Zahřejeme žehličku na nejnižší teplotu a odpojíme z elektriky.
2. Na žehlící ploše kreslíme voskovkami (dekorativní zdobení, obrázky...)
3. Poté na plochu přiložíme papír, na který se nám motiv obtiskne.
4. Po vychladnutí můžeme papír využít k dalšímu tvoření – barevné kraslice.

Závěr:

Sledujeme, co teplo udělá s voskovkou, můžeme porovnat s kreslením s voskem a jinými kreslicími materiály.